

פתרון הבחינה

באזרחות

קיץ תשפ"ו, 2026, שאלון: 34282

מוגש ע"י מורה לאזרחות בבית הספר לבגרויות של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון לשאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.
3. כל התשובות מנוסחות בראשי פרקים.

שאלה מספר 1:

הצג: עיקרון שלטון העם:

עקרון יסוד של הדמוקרטיה

כלל האזרחים הם הריבון/ מקור הסמכות

האזרחים בוחרים שלטון של נציגים/ שלטון נבחר- לזמן קצוב המוגדר בחוק

בסיס: "על עצם בחירתו הוא חייב בנאמנות הן למפלגתו המיוצגת בכנסת כסיעה הן לציבור הבוחרים שנתן את קולו למפלגה.

המנדט אינו רכוש הפרטי של חבר הכנסת הנבחר. כאשר חבר הכנסת עובר למפלגה אחרת, למעשה הוא נוטל קולות של

בוחרים שהצביעו עבור מפלגתו ומעבירם למפלגה אחרת, ובכך הוא מועל באמון הבוחרים ומעוות את תוצאות הבחירות..."

קשר: טענת הכותב היא שעקרון שלטון העם נפגע כיום בישראל, מכיוון שהבוחרים, שהם מקור הסמכות, בחרו שלטון של

נציגים (מפלגה שתייצג אותם). כאשר חבר כנסת עובר למפלגה אחרת, לוקח את קולו של העם/ הריבון (את המנדט) ומעבירו

למפלגה אחרת, הוא מעוות את רצונו של העם/הריבון שלא בחר במפלגה אליה עבר.

שאלה מספר 2

הצג: הצעת חוק פרטית היא הצעת חוק של חבר כנסת שעברה את אישור נשיאות הכנסת. היא עולה להצבעה/קריאה טרומית במליאה. אם ההצעה זוכה לרוב היא עוברת לטיפול ועדת הכנסת הרלוונטית הדנה בפרטי הצעת החוק ומעצבת את הנוסח שיעלה בקריאה הבאה או ממליצה לדחותה. (הצעות חוק ממשלתיות פטורות מקריאה טרומית).

בסס: "בשנת 1990 הייתי חבר כנסת ופעלתי למיגור התופעה הפסולה באמצעות הצעת חוק שהגשתי. ליוויתי את חקיקת החוק **עוד בהצבעה שקדמה לשלוש הקריאות במליאה**".

קשר: הצעת חוק פרטית באה לידי ביטוי בקטע בכך שמדובר על חבר כנסת שהגיש הצעת חוק שעברה קריאה טרומית, שהיא קריאה מקדימה לשלוש הקריאות במליאה וקיימת רק בהצעת חוק פרטית. (הצעות חוק ממשלתיות פטורות מקריאה טרומית).

שאלה מספר 3

הצג: שני אמצעים לפיקוח של הכנסת על הממשלה הם:

*האופוזיציה - נבחרה הציבור באופוזיציה מבקרים את פעולות הממשלה ומפקחים עליהן באמצעות הכלים הפרלמנטאריים הבאים: הצעות לסדר היום, הצבעות אי אמון, שאילתות, חקיקה: באמצעות החוקים מגביל הפרלמנט את פעולות הממשלה. לדוגמא: הצבעת אי אמון:

כלי לפיקוח על הממשלה במשטרים פרלמנטריים (הממשלה תלויה באמון הפרלמנט) לפרלמנט יש יכולת להביא לסיום כהונת הממשלה על ידי הצבעת אי אמון לפי החוק בישראל, הצבעת אי-אמון בממשלה מתקבלת רק כאשר רוב של 61 חברי-כנסת, מביעים תמיכה במועמד חלופי לכהן כראש הממשלה. *אישור חוק התקציב

חוק תקציב המדינה קובע את תקציב המדינה לשנה אחת (ובמקרים חריגים לשנתיים) זהו כלי לפיקוח וביקורת של הכנסת על הממשלה, ועל סדר קדימויות שלה בכל תחומי החיים של מדינת ישראל אי אישור הצעת חוק התקציב כמוהו כהצבעת אי אמון בממשלה אסור לקבוע בתקציב הקצבות לגופים שמחוץ לממשלה, אלא יש לקבוע הקצאה לסוג פעילות, והתמיכה מחולקת לפי אמות-המידה כלליות ושוויוניות.

בסס: " ואכן, סעיף 6א' לחוק יסוד הכנסת חיזק תפיסה זו וקבע כי הצבעה במליאת הכנסת שלא על פי עמדת הסיעה בעניין תמיכה בממשלה או **אי אמון בה**, לא תיחשב לפרישה מן הסיעה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה על הצבעה זו. כוונת המחוקק ברורה לחלוטין: חבר כנסת העורך מסיעתו או **הגורם להפלת ממשלתו** אינו יכול לקבל תמורה אישית בעבור החלפת נאמנות מפלגתית לאחר הבחירות. עיקרון זה נדרש גם כדי לשמור על יציבות הכנסת".

קשר: בקטע באה לידי ביטוי הצבעת אי אמון שהיא כלי פיקוח של הפרלמנט על הממשלה וזאת כאשר 61 חברי כנסת מצביעים נגד הממשלה בהצבעת אי אמון ותומכים במועמד חליפי לכהן כראש הממשלה. בקטע מדובר על חברי כנסת העורקים מסיעתם ומצביעים כנגד הממשלה בהצבעת אי אמון ובכך גורמים להפלת הממשלה בהצבעת אי אמון